

**Bryssel den 7 juli 2026
(OR. en)**

11410/26

**AGRI 566
AGRIORG 91**

FÖLJENOT

från:	Europeiska kommissionens generalsekreterare, undertecknat av Martine DEPREZ, direktör
inkom den:	7 juli 2026
till:	Thérèse BLANCHET, generalsekreterare för Europeiska unionens råd
Komm. dok. nr:	COM(2026) 355 final
Ärende:	Handlingsplan för motståndskraft, strategiskt oberoende och hållbarhet för proteinsystemet i EU

För delegationerna bifogas dokument – COM(2026) 355 final.

Bilaga: COM(2026) 355 final



EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 7.7.2026
COM(2026) 355 final

Handlingsplan

för motståndskraft, strategiskt oberoende och hållbarhet för proteinsystemet i EU

Europa står vid ett vägsval. I en värld stadd i snabb förändring och växande osäkerhet behövs kraftfulla åtgärder för att öka vår ekonomiska konkurrenskraft och samtidigt stärka vårt strategiska oberoende. Med säkerhet och motståndskraft som centrala punkter på den politiska agendan och ett växande tryck på Europas tillväxtmodell förvandlas viktiga ekonomiska beroenden till geopolitiska sårbarheter.

I det här sammanhanget är befintliga beroenden av importerade insatsvaror, bland annat gödselmedel, foder och energi, **inte bara hot mot vår livsmedelstrygghet utan också betydande sårbarheter som påverkar vår motståndskraft**. Det är därför avgörande för EU:s beredskaps- och säkerhetsagenda att minska dessa strategiska beroenden. Det krävs kollektiv åtgärder från alla berörda parter för att garantera att EU kan förstärka både den inre och den yttre säkerheten ⁽¹⁾.

EU:s stora beroende av protein till foder från ett begränsat antal råvarukällor gör inte bara systemet för jordbruksbaserade livsmedel sårbart för globala marknadsfluktuationer utan påverkar dessutom kapaciteten att minska riskerna längs leveranskedjorna och begränsar framstegen med hållbarhetsomställningen.

I enlighet med visionen för jordbruk och livsmedel ⁽²⁾ har kommissionen **utarbetat denna övergripande plan** för att möta dessa utmaningar genom att integrera politik, forskning och insatser på fältet i syfte att skapa ett mer självförsörjande och hållbart proteinsystem i EU och samtidigt diversifiera importkällorna. Proteindiversifiering är ett svar på den politiska uppmaningen från EU:s ledare som stadfäst i **Versaillesförklaringen** ⁽³⁾ från 2022 om att öka EU:s produktion av växtbaserade proteiner och från Europaparlamentet i dess resolution från 2023 om en europeisk proteinstrategi ⁽⁴⁾.

Att öka den hållbara produktionen av växtbaserade proteiner i EU kräver att rätt incitament skapas för att utveckla både utbud och efterfrågan. Detta är ett viktigt steg för att stärka den omställningsförmåga och motståndskraft som behövs i Europa. Ett motståndskraftigt och hållbart proteinsystem bidrar inte bara till EU-målen för livsmedelstrygghet och energi utan skapar också nya möjligheter i landsbygdsområden, bidrar till målet om klimatneutralitet senast 2050 och påskyndar genomförandet av mål som har fastställts i EU:s nya bioekonomistategi ⁽⁵⁾ och i handlingsplanen för gödselmedel ⁽⁶⁾.

Omställningen till ett **motståndskraftigt och hållbart proteinsystem** kräver **förbättrad samordning av politiken** i syfte att

- öka det öppna **strategiska oberoendet** genom att utöka **EU:s utbud av hållbart protein** genom incitament för **jordbrukare** att införa diversifierade produktionssystem med ett minskat behov av gödselmedel, så att jordbrukarna kan odla sunda och motståndskraftiga proteingrödor,
- förbättra **motståndskraften, konkurrenskraften och beredskapen** hos det bredare proteinsystemet i EU, inklusive foderindustrin, genom att främja **forskning och innovation och öka investeringarna**,

⁽¹⁾ Europeiska kommissionen, *Strategisk framsynsrapport 2025 – Resiliens 2.0: Stärka EU:s förmåga att blomstra mitt i turbulensen och osäkerheten*, COM(2025) 484 final.

⁽²⁾ Europeiska kommissionen, *En vision för jordbruk och livsmedel – En attraktiv jordbruks- och livsmedelsindustri för kommande generationer*, COM(2025) 75 final.

⁽³⁾ Europeiska unionens råd, *Jordbruks- och fiskerådet – Protein: tillgång, produktion och hållbarhet*, 14 juli 2025; Europeiska rådet, *Versaillesförklaringen den 10–11 mars 2022*.

⁽⁴⁾ Europaparlamentet, *resolution av den 19 oktober 2023, En europeisk proteinstrategi (2023/2015(INI))*.

⁽⁵⁾ Europeiska kommissionen, *En strategisk ram för en konkurrenskraftig och hållbar bioekonomi för EU*, COM(2025) 960 final.

⁽⁶⁾ Europeiska kommissionen, *Handlingsplan för gödselmedel: partnerskap för att säkerställa tillgänglighet och strategiskt oberoende avseende inhemska EU-gödselmedel till överkomliga priser*, COM(2026) 310 final.

- stärka värdekedjorna för protein i EU genom att förbättra **marknadens attraktionskraft, skapa incitament för efterfrågan** och främja lokala lösningar och kortare leveranskedjor.

En sådan samordning av politiken kommer att ge resultat för EU:s **mål för cirkularitet, klimat och energi**, vilket skapar ytterligare stimulans och affärsnytta som kan få jordbrukare att engagera sig i proteindiversifiering.

I denna plan redovisas de viktigaste sakförhållandena, och de områden där insatser kan få störst genomslag identifieras och åtgärder föreslås i hela leveranskedjan för att uppnå detta syfte. Planen kompletterar den **strategi för djurhållning** som antogs den 7 juli 2026. Fiskeri- och vattenbrukssektorn är viktiga källor till och användare av protein i EU:s livsmedels- och fodersystem, men de omfattas inte av denna plan.

1. Utbudet av växtprotein i EU

I EU finns ett av världens mest konkurrenskraftiga och hållbara system för jordbruksproduktion. Dess styrka begränsas dock av importberoendet av foder med hög proteinhalt. Stöd inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken har ökat det inhemska utbudet av växtprotein, för både foder- och livsmedelsanvändning, men det finns potential att stärka det ytterligare, trots vissa naturliga och strukturella begränsningar.

En EU-produktion som till stor del bygger på grovfoder och spannmål, med en begränsad andel proteingrödor

Det produceras en betydande mängd växtprotein i EU men huvudsakligen i form av grovfoder och spannmål, det vill säga **produkter med låg till medelhög proteinhalt**. Under regleringsåret 2025–2026 producerades ungefär **67 miljoner ton växtprotein** ⁽⁷⁾ i EU, varav **grovfoder** utgjorde cirka 31 miljoner ton protein och **spannmål** cirka 29 miljoner ton ⁽⁸⁾ (diagram 1) ⁽⁹⁾. Gräsmarker står för över hälften av grovfodret. EU:s produktion av **proteinrika växter** ⁽¹⁰⁾ stod för 7,2 miljoner ton protein 2025–2026 och har ökat betydligt under de senaste tjugo åren. Produktionen av protein från **torkade baljväxtfrön** nådde 1,3 miljoner ton 2025–2026 ⁽¹¹⁾. Detta är en liten andel av den totala mängden, men produktionen ökade med 53 % under perioden 2021–2026 jämfört med perioden 2011–2016.

⁽⁷⁾ Kommissionens uppskattningar baserat på balansräkningarna för spannmål och oljeväxter i EU och för foder i EU.

⁽⁸⁾ Grovfoder är gräs, majsensilage, foderbaljväxter och torkat foder.

⁽⁹⁾ Statistiken i detta dokument återges i större detalj i faktablad som finns tillgängliga här: [*Reducing the plant protein deficit of the European Union – Jordbruk och landsbygdsutveckling*](#).

⁽¹⁰⁾ Proteinrika växter definieras som jordbruksgrödor med en proteinhalt över 15 %, det vill säga oljeväxter och proteingrödor.

⁽¹¹⁾ Torkade baljväxtfrön är foderärter, bondbönor, lupiner och andra proteingrödor.

		<i>Växtprotein (miljoner ton)</i>		<i>Andel</i>	
Grovfoder		30,6		45,5 %	
Spannmål		29,4		43,7 %	
Oljeväxtfrön (med undantag av sojaböna)		5,0		7,5 %	
Proteingrödor	Torkade baljväxtfrön	2,2	1,3	3,3 %	1,9 %
	Sojaböna		0,9		1,4 %
Totalt		67,2		100 %	

Diagram 1: Växtproteinproduktionen i EU regleringsåret 2025–2026

Källa: Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling – Balansräkningar.

Det bör noteras att en övergång till en större andel proteingrödor med högre proteinhalt än andra jordbruksgrödor endast skulle få en begränsad effekt på den totala balansräkningen för råprotein från vegetabiliska källor, på grund av deras jämförelsevis lägre avkastning. En högre andel proteingrödor i växtföljden skulle dock kunna minska utsläppen av växthusgaser genom att minska behovet av gödselmedel, vars produktion och användning ger utsläpp av sådana gaser.

Den ökade produktionen av proteinrika växter i EU beror huvudsakligen på stöd genom den gemensamma jordbrukspolitiken och på EU:s **forsknings- och innovationsprogram** på jordbruksområdet som följer kommissionens rapport från 2018 ⁽¹²⁾. Så som betonas i handlingsplanen för gödselmedel bidrar proteingrödors **kvävefixerande egenskaper** ⁽¹³⁾ till att minska behovet av gödselmedel, vilket är en viktig faktor för att stödja ökad produktion, särskilt mot bakgrund av de stigande kostnaderna och de spänningar som påverkar leveranskedjorna för gödselmedel.

⁽¹²⁾ Europeiska kommissionen, [Rapport om utvecklingen av vegetabiliska proteiner i Europeiska unionen, COM\(2018\) 757 final](#).

⁽¹³⁾ I denna rapport avser proteingrödor baljväxter (inklusive sojaböna). Observera att sojaböna ibland betraktas som en oljeväxt men inte i denna rapport.

EU importerar soja främst från Amerika med potential för soja från Ukraina

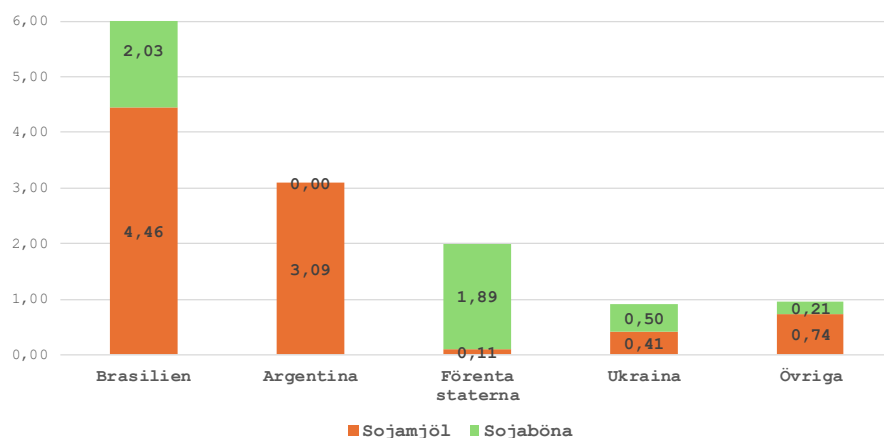


Diagram 2: Ursprung för importerat sojaprotein för regleringsåret 2024–2025 (i miljoner ton råprotein)

Källa: Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling – 2024/2025.

EU importerar proteinrika växter huvudsakligen i form av sojabönor och sojamjöl. Dessa stod för omkring 13,4 miljoner ton av den totala proteinimporten 2024–2025 och producerades på uppskattningsvis 13 miljoner hektar i länder utanför EU, huvudsakligen Förenta staterna och Brasilien, samt Argentina för sojamjöl.

EU:s grannskap erbjuder konkreta möjligheter att diversifiera EU:s traditionella beroende av stora exportörer av sojabönor. Ukraina producerar 13,5 miljoner ton växtbaserat protein, varav 60 % exporteras. Det innebär att Ukraina skulle kunna spela en större roll för att täcka EU:s behov av importerat växtbaserat protein. Vid en framtida anslutning skulle detta kunna minska EU:s handelsunderskott från 13,9 miljoner ton till 4,7 miljoner ton och öka EU:s självförsörjning med växtbaserat protein från 76 % till 86 %. Vidare har Ukraina stärkt sin roll som strategisk partner till EU genom att fördubbla sin produktionskapacitet för sojabönor 2024–2025 jämfört med 2021–2022, trots de störningar som orsakats av Rysslands anfallskrig. Potentialen för import från Västra Balkan är mindre med tanke på att vissa traditionella producenter i dessa länder har gått från att vara exportörer till importberoende på grund av ökad inhemsk konsumtion och lägre avkastning.

2. Efterfrågan på protein i EU

Efterfrågan på protein i Europa drivs av animaliesektorns behov av foder, konsumenternas preferenser när det gäller livsmedel samt användningar kopplade till de framväxande behoven i samband med cirkularitet och bioenergi.

Djurfoder

Tillsammans med jordbruksgrödor som odlas som foder står produkter från animaliesektorn för över hälften av den totala jordbruksproduktionen (59 % 2024 ⁽¹⁴⁾). År 2025 uppgick värdet av exporten till 55 miljarder euro, vilket skapade ett handelsöverskott på 39 miljarder euro. Animaliesektorn är också **EU:s största användare av växtprotein.**

⁽¹⁴⁾ Detta motsvarar primära inkomster som genereras av både animalieproduktion (45 %) och produktion av jordbruksgrödor som används som foder (14 %).

Animaliesektorn i EU använder årligen **74 miljoner ton** protein som foder⁽¹⁵⁾. Omkring 26 % importeras, men eftersom EU även exporterar motsvarande 9 % protein i jordbruksgrödor eller härledda produkter, är **nettoberoendet av proteinimport** 15 % av den totala foderanvändningen (eller omkring 13 miljoner ton protein).

Av denna totala siffra framgår inte skillnaderna mellan olika typer av foder (diagram 3). EU är till stor del självförsörjande på foder med låg proteinhalt men till stor del beroende av import av **foder med hög proteinhalt (oljeväxtfrön och proteingrödor)**: 74 % av dessa som används i EU är importerade. Detta beror framför allt på soja, eftersom 94 % av EU:s behov av sojaprotein täcks genom import.

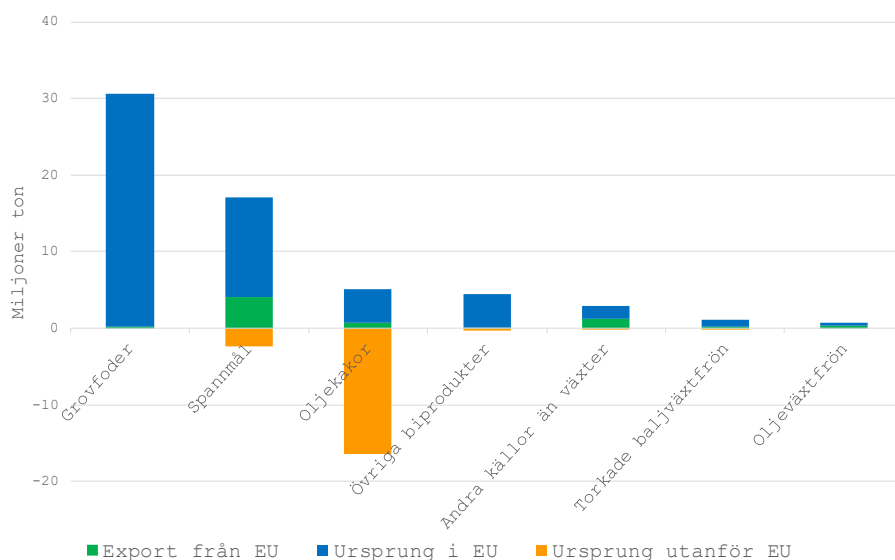


Diagram 3: Ursprung för protein som används för utfodring av djur i EU och export av animalieprodukter (i miljoner ton råprotein)

Källa: Generaldirektoratet för jordbruk och landsbygdsutveckling – Balansräkning för foderprotein i EU – 2024/2025.

Växtbaserat foder med hög proteinhalt⁽¹⁶⁾ utgör en betydande andel av den totala foderanvändningen och står för 31 % av den totala proteinanvändningen för foder i EU (eller 23,0 miljoner ton protein)⁽¹⁷⁾. Det fyller en viktig funktion i flera djurhållningssystem och optimerar produktiviteten inom djurhållningen. Det skulle vara en stor utmaning att ersätta det med alternativ med lägre proteinhalt som är mer lättillgängliga i EU, särskilt när det gäller den areal som behövs för odling i EU. Dessutom skulle det krävas en noggrann bedömning av kapaciteten att ersätta fodermaterial och samtidigt tillgodose djurens näringsbehov, vilket skulle bero på typen av djur (diagram 4). **Griskötts- och fjäderfäsektorn** är de största användarna högproteinmjöl (de står för 66 % av användningen av foderblandningar⁽¹⁸⁾ i EU), medan **mejeri- och nötköttsektorn** står för en lägre andel (28 %).

⁽¹⁵⁾ De huvudsakliga källorna till foderprotein är grovfoder (41 %), spannmål (21 %), sojamjöl (19 %) och andra oljekakor (9 %). Återstående 10 % kommer från flera andra källor.

⁽¹⁶⁾ Högproteinfoder har en proteinhalt över 30 %, vilket gäller de flesta typerna av oljekakor.

⁽¹⁷⁾ Däremot har 94 % av allt foder med låg och medelhög proteinhalt som används i EU sitt ursprung i EU, och EU är en klar nettoexportör av den typen av produkter.

⁽¹⁸⁾ Foderblandningar är foder som framställs genom blandning av minst två foderråvaror, med eller utan tillsatser.

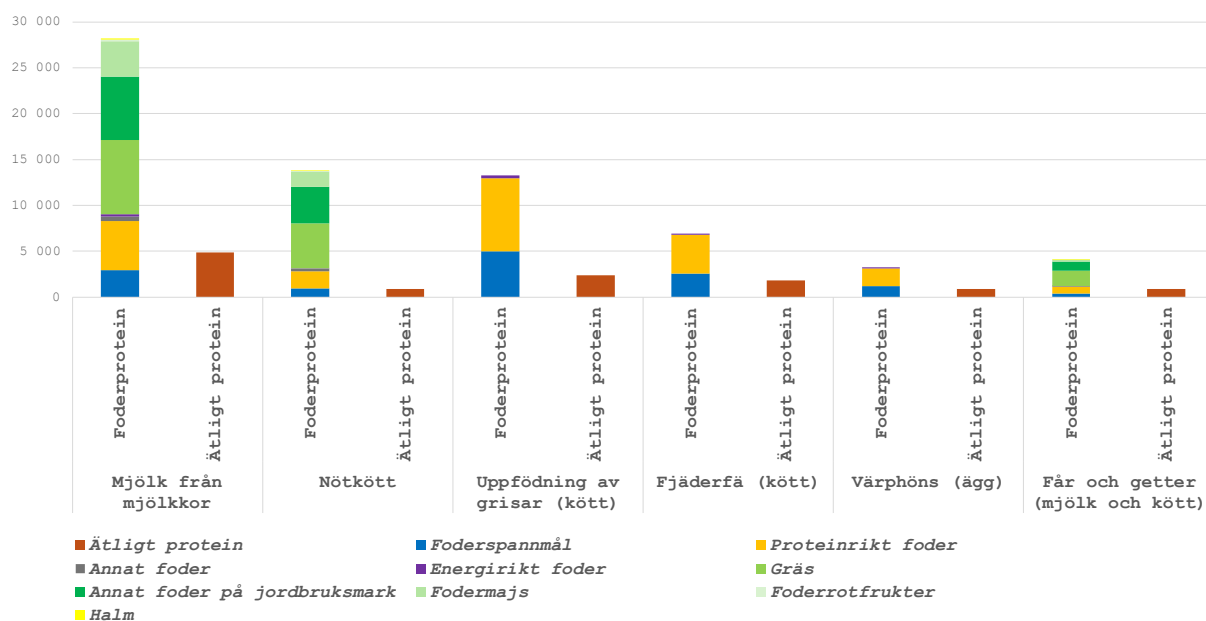


Diagram 4: Användning av foderprotein efter typ av djur i EU och resulterande produktion av ätligt protein efter typ av djur i EU 2022 (tusen ton råprotein)

Källa: Modelldatabasen CAPRI.

Beroendet av importerat proteinfoder beror i hög grad på **typen av djur och produktionssystemet**. Mer intensiva system använder foderblandningar för en större andel av sitt protein och förbrukar 25,8 miljoner ton foderprotein per år. Foderblandningar utgör 35 % av djurens totala proteinanvändning i EU. Mer extensiva system med idisslare som använder gräsmark och lokalproducerat foder är mindre importberoende än intensiva system. Vissa produktionssystem, såsom agroekologiska system, ekologiska system, gräsbaserad djurhållning och integrerade växtodlings- och djurhållningssystem, liksom system med geografiska beteckningar eller privata standarder, främjar aktivt användning av lokalt foder, minskar beroendet av importerat foder och bidrar till att hålla produktionen lokalt förankrad.

På EU-nivå är den andel **foder som i genomsnitt produceras på gården begränsad**: omkring 21 % av allt foder 2023. Den är högst på gårdar med idisslande djur där man även odlar grödor (42 % 2023) och lägst på specialiserade fjäderfä- eller grisgårdar (7 %).

Olika utfodringssystem med olika grader av beroende

Animaliesektorn i EU kännetecknas av en **mångfald av utfodringsstrategier**. Vid intensiv uppfödning kan utfodringen optimeras genom precisionsutfodring, tillsats av syntetiska aminosyror som komplement i lågproteinfoder, enzymer eller fodertillsatser som minskar metanutsläppen. Fodertillsatser (bland annat vitaminer och aminosyror) importeras i stor utsträckning av EU, i synnerhet från Kina, som har en märkbart dominerande ställning på den globala marknaden för dessa ämnen, och till och med närmast en monopolställning för vissa av dem. Foder-, animalie- och vattenbrukssektorn i EU har därför mycket begränsade möjligheter att diversifiera sina källor, vilket kommer att granskas längre fram i detta dokument. Extensiva djurhållningssystem, i synnerhet gräsbetande idisslare och ekologisk produktion, är däremot betydligt mindre beroende av importerat foder, samtidigt som de ger miljömässiga fördelar.

Slutligen ska det betonas att EU är en av de **mest effektiva globala producenterna av djurprotein när det gäller växthusgasutsläppen** per producerad enhet⁽¹⁹⁾). En isolerad minskning av animalieproduktionen i EU skulle innebära att konsumtionen av animaliska produkter från EU i stor utsträckning skulle ersättas med mer koldioxidintensiv import, vilket skulle öka växthusgasavtrycket för konsumtionen av animaliska produkter i EU och orsaka onödiga avbrott i EU:s värdekedja för animaliska produkter.

Cirkularitet som drivande princip

Sammantaget spelar växtprotein från en mängd ätbara och icke ätbara källor en viktig roll för den cirkulära bioekonomin, även när de genom animalieproduktionen omvandlas till livsmedel och stallgödsel. Flera grödor som används som foder bearbetas också inom industrin för annan användning än som foder, för energiproduktion eller som livsmedel, men de kan ändå generera biprodukter med hög proteinhalt för foder eller livsmedel. Exempelvis kan olja från oljeväxtfrön eller stärkelse från spannmål separeras och användas som livsmedel eller för energianvändning eller industriell användning, medan härledda produkter med hög proteinhalt kan användas som foder eller livsmedel. **Dessa härledda produkter från bearbetade grödor utgör en viktig proteinkälla för animalieproduktionen i EU.** De står för omkring 34 % av det totala proteinintaget inom animalieproduktionen, vilket sätter fokus på det starka sambandet mellan värdekedjorna för livsmedel, foder, energi och industri.

Bioenergipolitiken påverkar direkt tillgången på protein till foder som härledd produkt och lönsamheten för de proteinrika grödorna i EU. Härledda produkter från energiproduktionen i EU⁽²⁰⁾ används för 47,2 % av oljekakor och utgör 6,3 % av den totala mängden foder som används i EU. Härledda produkter från livsmedels- och dryckesindustrin står för 6 % av proteinintaget inom animalieproduktionen i EU, men före detta livsmedel utgör endast 0,7 % på grund av tekniska och regleringsmässiga begränsningar som har att göra med fodersäkerhet. Säker användning av härledda proteinprodukter från livsmedelsbearbetning som foder skulle kunna utökas eftersom det bidrar till att minska matsvinnet.

Olika proteineffektivitet beroende på typen av djur

Proteineffektiviteten inom animalieproduktion kan bedömas genom omräkningstalet för foderprotein till animaliskt protein. Proteineffektiviteten är högst inom fjäderfä- och äggsektorn, där det behövs 3,6 kg foderprotein för att producera 1 kg animaliskt protein. Därefter följer grissektorn, där det behövs 5,5 kg foderprotein för att producera 1 kg animaliskt protein, och mjölksektorn med 5,8 kg foderprotein per 1 kg animaliskt protein. Nötköttsektorn använder 15,9 kg foderprotein för produktion av 1 kg animaliskt protein. Den med relativa mått växande konsumtionen av fjäderfäkött i förhållande till andra typer av kött bidrar i viss mån till att minska EU:s beroende av importerat foder genom en effektivisering av det totala proteinutnyttjandet.

Livsmedel

I EU är 64 % av allt protein som konsumeras av människor animaliskt (diagram 4). I Förenta staterna är andelen högre, 67 %, medan växtbaserat protein står för 59 % av befolkningens proteinkonsumtion i Kina. Konsumtionstrenderna under de senaste tio åren pekar mot en ökad andel animaliskt protein i kosten i Europa, med en minskad andel växtprotein⁽²¹⁾.

⁽¹⁹⁾ FAO Global Livestock Environmental Assessment Model (GLEAM), foodandagricultureorganization.shinyapps.io/GLEAMV3_Public/.

⁽²⁰⁾ Det vill säga oljekakor som erhålls från sojabönor, rapsfrön och solrosfrön som krossas i EU för produktion av oljor som används för energiändamål.

⁽²¹⁾ Mellan 2010 och 2023 ökade den genomsnittliga konsumtionen av animaliskt protein per person i EU med 6 %, medan den genomsnittliga konsumtionen av växtbaserat protein minskade med 4 % (FAO – Food Balances).

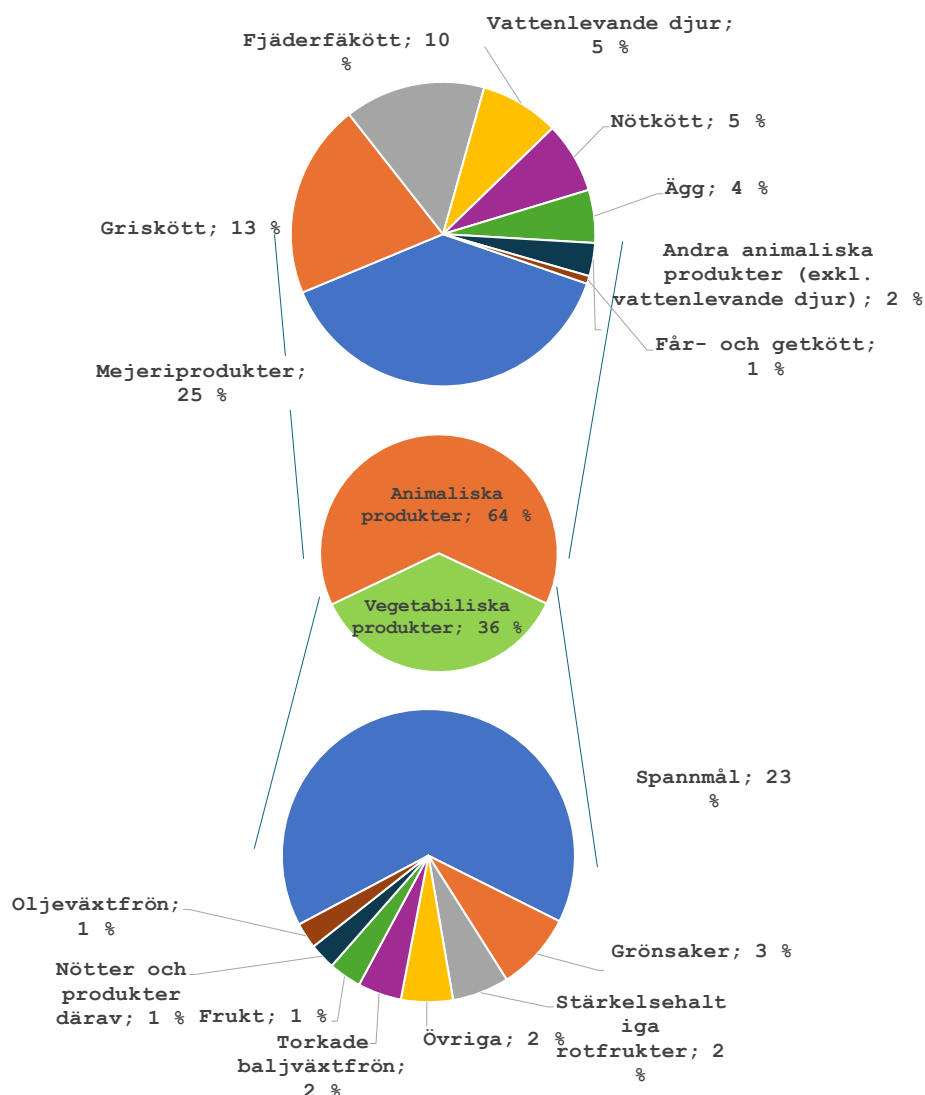


Diagram 5 – Andel protein per produkt i kosthållningen i EU

Källa: FAO – Food Balances – 2023.

Exempel på faktorer som påverkar de nuvarande konsumtionsmönstren är i) traditioner och kulturella vanor, ii) inkomst, iii) bekvämlighet, reklam och marknadsföring, iv) ökande intresse för proteinberikade livsmedel, v) organisationen av leveranskedjor samt vi) de relativa priserna för växtprotein jämfört med animaliska produkter. I takt med att köttkonsumtionen minskar (med undantag av fjäderfä) kommer troligen protein från mejeriprodukter att öka mest, relativt sett, i européernas kosthållning. För växtbaserat protein är de huvudsakliga källorna spannmål (23 % av människors intag av protein) samt frukt och grönsaker (4 %). Trots att baljväxter bara utgör 2 % av proteinintaget betraktas de som en viktig komponent i en varierad och hållbar kost, och flera medlemsstater rekommenderar ett ökat intag av baljväxter ⁽²²⁾).

Liksom när det gäller många andra livsmedel bidrar en varierad kost till en hälsosam kosthållning. Varierade kosthållningar med kött från djur uppfödda på lokalt anpassade foderresurser i kombination med intag av växtprotein från frukt, grönsaker och baljväxter skulle kunna spela en viktig roll för omställningen till ett mer motståndskraftigt och hållbart livsmedelssystem och samtidigt stödja

⁽²²⁾ Europeiska kommissionen, [Legumes and Pulses – Knowledge for policy](#), 18 december 2025, Europeiska kommissionen, [Food-Based Dietary Guidelines recommendations for legumes – Knowledge for policy](#), 7 november 2025.

livskraftiga värdekedjor i EU. Utöver adekvat näring och positiva hälsoeffekter bidrar kosthållningar med en hög andel växtbaserade livsmedel till att stödja miljö- och klimatmålen.

3. Växtbaserade och alternativa proteinkällor

Proteinområdet präglas av intensiv innovation. EU har intresse av att vara en global ledare och driva på innovation som stöder konkurrenskraftiga, hållbara och motståndskraftiga livsmedelssystem. Samtidigt måste proteinproduktionen följa EU-reglerna för att skydda hälsa, klimat och miljö. Innovation måste vara ansvarsfull och bedömas grundligt med avseende på såväl hållbarhet som sociala, näringsmässiga och samhälleliga konsekvenser. Europeiska kommissionens strategi för livsvetenskaperna tar hänsyn till att de europeiska jordbruks- och livsmedelssektorerna är ett innovationsnav, med nya produkter och värdekedjor som kombinerar säkerhet, hållbarhet och socialt ansvar ⁽²³⁾.

Det finns i dag många olika **växtbaserade och alternativa proteinkällor samt innovationer på marknaden**, för både **livsmedels- och foderanvändning**. Vissa av dessa produkter är väl etablerade och accepterade i Europa, till exempel växtbaserade proteinrika livsmedel och drycker samt produkter som erhålls genom fermentering eller från alger. Alger används även som foder och har en lovande marknadspotential. Vissa alternativa proteinkällor, bland annat insekter, accepteras i dag främst som foder men finns även att tillgå på livsmedelsmarknaden.

Andra foderalternativ, såsom produkter baserade på **precisionsfermentering och fermentering av biomassa eller protein som extraheras från grödor** kan omfattas av särskilda regler för att få släppas ut på marknaden. Flera av dessa alternativ har potential att skapa nya cirkulära affärsmodeller för jordbrukarna och foderindustrin. Teknik som bygger på fermentering är en kompletterande väg inom det bredare proteinlandskapet, med potentiella effekter på olika värdekedjor inom jordbruket. Den kan skapa nya möjligheter för vissa råvaror, sidoflöden inom jordbruket och foderrelaterade råvaror samtidigt som de bidrar till diversifieringen av proteinkällor. Den förväntas ha begränsad inverkan på konventionell jordbruksproduktion på medellång sikt, men mer betydande effekter kan framkomma med tiden. I hur hög grad den gagnar jordbrukare och landsbygdsområden beror på hur värdekedjorna organiseras, eftersom fermenteringsteknik förväntas samexistera med befintliga jordbrukssystem och jordbruksmetoder. Kommissionen håller på att färdigställa en studie om ett antal av dessa frågor ⁽²⁴⁾. Proteinkällorna för foder som nämns ovan är ett innovationsområde och bidrar till denna marknad, som utvecklas globalt.

Innovativa fermenteringsprocesser utvecklas och skalas upp i andra jurisdiktioner, vilket skapar ekonomiska fördelar och nya intäktsflöden för jordbrukare utanför EU. Motsvarande fördelar kan komma jordbrukare i EU till del i form av direkt efterfrågan på foderråvaror från jordbruket och uppgradering av jordbrukets sidoflöden. Syftet med den kommande andra bioteknikrättsakten kommer att vara att stärka EU:s industriella konkurrenskraft inom industriell bioteknik och biotillverkning, även baserat på avancerad fermentering.

Vad gäller livsmedel förväntas **växtbaserade proteinrika livsmedel och drycker ha den största marknadspotentialen** med tanke på den stabila rättsliga ramen och konsumenternas acceptans jämfört med andra proteinalternativ. Dessa växtbaserade alternativa produkter är ofta utformade med målet att efterlikna smak, textur och näringsprofil hos traditionella animaliska produkter ⁽²⁵⁾, även om vissa har genomgått mer bearbetning. Båda typerna av produkter samexisterar på den europeiska marknaden, och

⁽²³⁾ Europeiska kommissionen, *Välj Europa för livsvetenskaperna – En strategi för att positionera Europa som världens mest attraktiva plats för livsvetenskaper senast 2030*, COM(2025) 525 final.

⁽²⁴⁾ Europeiska kommissionen, studie av fermentering av biomassa och precisionsfermentering, ska färdigställas under andra halvåret 2026.

⁽²⁵⁾ FAO, *The Plants That Feed the World: baseline data and metrics to inform strategies for the conservation and use of plant genetic resources for food and agriculture*, 2023.

särskilda regler i förordningen om en samlad marknadsordning ⁽²⁶⁾ för användning av begrepp för mejeriprodukter och, i framtiden, även köttrelaterade begrepp ⁽²⁷⁾ är eller kommer att gälla för att förbättra transparensen och ge konsumenterna möjlighet att göra välinformerade val.

Både **växtbaserade proteinprodukter och alternativa proteinprodukter står inför gemensamma utmaningar som måste övervinnas innan de kan accepteras bredare och integreras i kosthållningen i EU**. EU har redan ett regelverk för nya livsmedel ⁽²⁸⁾, men allmänhetens förståelse och acceptans är särskilt viktiga inom områden som livsmedelsteknik, där innovation kan sammanfalla med frågor om hälsa, kultur, etik, tradition, sociala och ekonomiska aspekter samt hållbarhet, vilket gör det angeläget med en mer djupgående och inkluderande dialog om denna fråga och bättre kunskap. Dessutom kan dessa produkters pris, smak, bekvämlighet, näringsinnehåll och märkning innebära ytterligare begränsningar. Det är viktigt att alternativa proteinprodukters **hållbarhet** och säkerhet bedöms grundligt, på samma sätt som konventionella livsmedelsprodukter. Exempelvis är produktionsprocesserna för flera typer av alternativa proteiner energiintensiva och kräver i vissa fall högre energiinsatser än de konventionella proteiner de potentiellt kan ersätta ⁽²⁹⁾. Slutligen bör man sträva efter proteindiversifiering samtidigt som man bevarar den europeiska **animaliesektorns** konkurrenskraft och långsiktiga livskraftighet.

Ur en **ekonomisk och social** synvinkel skapar ökad försäljning av växtbaserade proteinprodukter möjligheter för jordbrukare och landsbygdssamhällen. **Att styra om produktion och ett urval av jordbrukets sidoflöden och härledda produkter** för användning till växtbaserade livsmedel och produktion av alternativt protein för foder skulle kunna skapa nya intäkter för jordbrukare. Diversifiering av proteinförsörjningen skapar möjligheter till nya värdekedjor för både foder och livsmedel.

4. Bygga ett motståndskraftigt och hållbart proteinsystem i EU

Det finns fortfarande hinder för att skala upp en hållbar produktion av växtbaserat protein, trots ett antal politiska initiativ som har antagits för att stimulera utvecklingen. Det breda samrådet med berörda parter visade på flera begränsningar, bland annat lägre lönsamhet för proteingrödor, särskilt kopplat till tillgången på särskilda kunskaper, färdigheter och insatsvaror, en underutvecklad värdekedja, infrastrukturbehov, till exempel lagring och bearbetning, investeringsgap och behov av närmare samarbete mellan berörda parter för att minska risken med omställningsbeslut.

Åtgärder krävs på olika förvaltningsnivåer och från olika berörda parter sida för att påskynda utvecklingen av kedjan. **Framgången kommer att bero på förmågan att skapa en integrerad strategi och de rätta incitamenten för att utveckla både utbud av och efterfrågan på proteingrödor.**

Det framtida proteinsystemet i EU bygger på följande pelare som i sin tur kommer att göra cirkularitet och klimatåtgärder till en affärsmöjlighet för jordbrukare:

- Öka det öppna **strategiska oberoendet** genom att utöka **den hållbara proteinförsörjningen i EU**.

⁽²⁶⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter, EUT L 347, 20.12.2013, s. 671.

⁽²⁷⁾ Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning vad gäller förstärkningen av jordbrukarnas ställning i livsmedelsförsörjningskedjan, COM(2024) 577 final. Tillägg av en förteckning över begrepp som ska förbehållas enbart köttprodukter granskas för närvarande av medlagstiftarna.

⁽²⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 av den 25 november 2015 om nya livsmedel och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 och upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 och kommissionens förordning (EG) nr 1852/2001.

⁽²⁹⁾ Europaparlamentets utredningstjänst, [*Alternative protein sources for food and feed*](#) (inte översatt till svenska), april 2024.

- Förbättra **motståndskraften, konkurrenskraften och beredskapen** hos det bredare proteinsystemet i EU.
- Stärka värdekedjorna för protein i EU genom att förbättra **marknadens attraktionskraft, skapa incitament för efterfrågan** och främja lokala lösningar.

4.1 Stärka samordningen av politiken

En förutsättning för en konsekvent omställning är en större samstämmighet mellan den gemensamma jordbrukspolitiken och EU:s politik för konkurrenskraft, forskning och innovation, energi, sammanhållning, miljö, klimat, hälsa, offentlig upphandling och handel. Samtidigt behöver det också säkerställas att offentlig politik och privata initiativ samverkar inom hela den jordbruksbaserade livsmedelskedjan, från produktion till konsumtion.

Flera åtgärder är redan på gång men många behöver påskyndas och integreras. I takt med att EU höjer sina ambitioner när det gäller miljö och klimat bör unionen i synnerhet intensifiera sina insatser för att främja en ökad samstämmighet mellan produktionsstandarderna i EU och hos dess handelspartner. Utveckling av proteinsektorn har stor potential att bidra till EU:s mål för miljö och cirkularitet.

Nästa fleråriga budgetram skapar möjligheter att stimulera sektorn för proteingrödor i EU genom **integrerad planering** samt genom att minska beroendet av importerat protein och stärka EU:s öppna strategiska oberoende. Detta kräver projektutveckling längs hela värdekedjan som kan kombinera stöd till odling av proteingrödor inom den gemensamma jordbrukspolitiken, bättre territoriell integration samt utveckling av infrastruktur och bearbetningsanläggningar genom planerna för nationellt och regionalt partnerskap ⁽³⁰⁾ och slutligen en uppskalning av investeringarna i forskning och innovation genom forskningsprogrammet Horisont Europa och Europeiska konkurrenskraftsfonden ⁽³¹⁾. Tillsammans med **riskhanteringsinstrument** som kommissionen utvecklar, även i samarbete med EIB, skapar detta helt nya möjligheter för sektorn för proteingrödor i EU.

Flera medlemsstater driver redan initiativ för att främja ett mer hållbart och motståndskraftigt proteinsystem. Dessa initiativ är inriktade på att öka lokal produktion och användning av protein, diversifiera kosthållningen, utveckla alternativa proteiner och stärka värdekedjorna. Den danska handlingsplanen för växtbaserade livsmedel ⁽³²⁾ är ett exempel på hur medlemsstater kan sammanföra verktyg på olika förvaltningsnivåer för att stödja värdekedjan för växtbaserade livsmedel.

I syfte att minska beroendet av importerat växtbaserat protein rekommenderas medlemsstaterna att vidta åtgärder enligt den närmare beskrivningen i avsnitten nedan, anpassade till sina behov:

- Främja integration av proteingrödor i växtföljd och diversifiering, baserat på deras miljö- och klimatnytta.
- Tillhandahålla kopplat inkomststöd för odling av proteingrödor för att hjälpa sektorn förbättra sin konkurrenskraft.
- Kompensera jordbrukare som ställer om till proteingrödor för högre risker och produktionskostnader.
- Integrera proteindiversifiering i sina strategier för generationsskifte och åtgärder inom startpaket för unga jordbrukare.

⁽³⁰⁾ Planer för nationellt och regionalt partnerskap är nya planeringsinstrument som kommissionen har föreslagit för nästa fleråriga budgetram.

⁽³¹⁾ Europeiska kommissionen, faktablad *Powering Europe's competitiveness – the European Competitiveness Fund* (inte översatt till svenska), 22 juni 2026.

⁽³²⁾ Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, *Handlingsplan for plantebaserede fødevarer*, oktober 2023.

- Stödja investering, innovation, marknadsföring, lagring och riskhantering för produktion av proteingrödor.
- Underlätta kollektiva åtgärder, till exempel säljfrämjande åtgärder, gemensamt utsläppande på marknaden och ökad användning av avtal mellan jordbrukare och andra berörda parter inom värdekedjan för proteingrödor.
- Stärka segment i senare led i värdekedjan för proteingrödor genom investeringar i infrastruktur, lagring och bearbetningskapacitet.
- Hjälpa jordbrukare som producerar proteingrödor, gräs och annat örtartat foder och befinner sig i svårigheter.
- Stärka rollen för gräsmark.
- Uppmuntra uppfödare till extensifiering i tillämpliga fall.
- Ge jordbrukare incitament att kombinera växtodling med animalieproduktion.
- Övervaka och uppmuntra användning av lokalt foder på gårdsnivå eller lokal nivå för att öka självförsörjningen på gårdsnivå och minska beroendet av importerat högproteinfoder.
- Stödja diversifierade kosthållningar för att stärka systemets motståndskraft.
- Utforma skattepolitik som bidrar till omställningen till ett motståndskraftigt livsmedelssystem.
- Utfärda vägledning om harmoniserade balansräkningar för foder- och livsmedelsprotein.

Särskilda proteindialoger med medlemsstaterna kommer att utgöra ett forum för utbyte av bästa praxis och övervakning av genomförandet av proteinplanen. De **årliga livsmedelsdialogerna**, som sammanför konsumenter, producenter, industri, återförsäljare, offentliga myndigheter och civilsamhället, är ytterligare en möjlighet till utbyten och fastställande av dagordningar.

4.2 Utöka den hållbara proteinförsörjningen i EU

EU:s kapacitet att öka sitt strategiska oberoende kräver

- incitament för att stimulera odling av proteingrödor,
- en verktygslåda med stödåtgärder för jordbrukare,
- stärkning av värdekedjor och regional utveckling,
- förbättrad hållbar användning av gräsmarker och integrering av animalieproduktionen,
- möjlighet för jordbrukare att få tillgång till koldioxidincitament och naturkrediter.

• Incitament för jordbrukare att börja använda diversifierade produktionssystem som kräver mindre mängd gödselmedel

Tillräckliga incitament, investeringsstöd och riskhanteringsverktyg behövs för att uppnå proteindiversifiering. Det åligger medlemsstaterna att med vägledning av rekommendationerna ovan utforma sina egna planer och strategier för proteindiversifiering och hantera de kompromisser som strukturbegränsningarna i Europa kräver. Flera aspekter behöver övervägas för dessa politiska beslut, bland annat typerna av gröda, deras lämplighet för ett lands klimatförhållanden för jordbruk, grödornas proteinhalt, deras dubbla användningsområde (livsmedel och foder) samt hur väl de går att integrera i växtföljder. Vissa grödor, bland annat sojaböna och baljväxter, har god potential och realistiska chanser att kunna skalas upp. Dessutom ger baljväxter i en växtföljd (även som mellangröda) stöd för hållbara jordbruksmetoder, minskar utsläppen av växthusgaser samt ökar jordens bördighet genom kvävefixering och minskar därmed behovet av gödselmedel.

Utöver växtföljder och krav på diversifiering enligt den nya gårdsförvaltningen kan medlemsstaterna använda ett antal verktyg enligt förslaget om den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 ⁽³³⁾. Bland dessa ingår bland annat kopplat inkomststöd samt miljö- och klimatåtgärder inom jordbruket för att göra proteinrika grödor mer attraktiva på gårdsnivå. Det kopplade inkomststödet, för vilket det har föreslagits att de maximala nivåerna ska höjas, kan stödja utvecklingen av proteingrödor, medan miljö- och klimatåtgärder inom jordbruket kan stödja odling av baljväxter, användning av stallgödsel och etablering av mellangrödor, samtidigt som de främjar ekologiska jordbrukssystem där dessa metoder ingår.

Kommissionens förslag innehåller en viktig ny komponent med betydande potential: **övergångsstöd** föreslås enligt den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027, som ett riskminskningsinstrument. Stödet kommer att hjälpa jordbrukare täcka investeringar och anpassningskostnader i samband med införande av proteingrödor i växtföljder, inklusive nya maskiner, anpassning av utrustning, lärandekostnader och tillfälliga öknings- eller arbetskraftskostnader, liksom även potentiella förluster i samband med lägre lönsamhet jämfört med alternativa grödor.

Kommissionen kommer att fastställa ett **referensvärde på EU-nivå som ger möjlighet att förbättra och övervaka EU:s övergripande strategiska oberoende när det gäller protein. Marknadsobservatoriet för spannmål, oljeväxtfrön och proteingrödor** kommer att stärka sina insatser för att underlätta marknadsövervakning och öppenhet i proteinsystemet.

Genom **rekommendationer för den gemensamma jordbrukspolitiken** kommer medlemsstaterna att uppmuntras att i sina planer för nationellt och regionalt partnerskap inkludera åtgärder som ger incitament för odling av såväl baljväxter som raps och solrosor, med stöd genom lämplig rådgivning och övervakning av uppnådda framsteg.

Nästa generation jordbrukare har en viktig roll för att påskynda omställningen med sin entreprenörsanda, tillgång till innovation och en längre planeringshorisont. Genom att stödja deras modernisering, diversifiering och innovation samverkar strategin för generationsskifte inom jordbruket med utveckling av sektorn för proteingrödor och bidrar till motståndskraft, hållbarhet och konkurrenskraft hos systemet för jordbruksbaserade livsmedel. Kommissionen rekommenderar att **medlemsstaterna integrerar proteindiversifiering i sina strategier för generationsskifte och åtgärder inom startpaketet för unga jordbrukare** för att ge unga jordbrukare tillräckligt med incitament och affärsmöjligheter.

Införandet av de **riskhanteringsinstrument och finansieringsinstrument** som föreslås i strategin för djurhållning kommer dessutom att göra det lättare för jordbrukarna att införa proteingrödor i sin produktion.

- **Verktygslåda för att göra det möjligt för jordbrukare att odla hållbara, hälsosamma och motståndskraftiga proteingrödor**

I visionen för jordbruk och livsmedel framhöll kommissionen att jordbrukare behöver rätt verktygslåda för att kunna producera hållbart, särskilt med tanke på pressen från klimatförändringarna och från djur- och växtsjukdomar. Detta är ännu mer relevant för proteingrödor, för att förbättra avkastningen och kvaliteten samt producera klimatanpassade sorter. Nya genomiska metoder har betydande potential när det gäller att tackla odlingsutmaningar och föra ut mer klimatanpassade lösningar på marknaden.

Därför bör förädlingsprogram för proteingrödor inriktas på att utveckla sorter som kombinerar högre och stabilare avkastning, förbättrad tolerans för klimatrelaterad stress (till exempel torka och extrema

⁽³³⁾ Europeiska kommissionen, *Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av villkoren för genomförandet av unionens stöd till den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2028–2034*, COM(2025) 560 final; *Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 1308/2013*, COM(2025) 553 final.

väderhändelser), ökad motståndskraft mot skadegörare och sjukdomar samt bättre näringskvalitet, samtidigt som den genetiska mångfalden bevaras ⁽³⁴⁾.

Förutom tillgången på lämpliga sorter är växtskyddsrisiker och ogräskontroll de största hindren för att börja odla proteingrödor. För att hantera detta har kommissionen i ett omnibuspaket för livsmedel och foder ⁽³⁵⁾ föreslagit att tillsynsförfarandena för växtskyddsmedel förenklas, tillgången till biologiska bekämpningsmedel påskyndas och att förnyelseprocesserna effektiviseras. Kommissionen har också inriktat sig på Horisont Europa-investeringar i växtskydd, som behöver fortsätta för att bemöta befintliga och nya sjukdomar.

Kunskapsutbyte är viktigt som stöd för ett bredare införande av proteingrödor. Kooperativ, EU:s nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken och Horisont Europa-finansierade tematiska nätverk och rådgivningsnätverk ⁽³⁶⁾ spelar en viktig roll genom gemensamma åtgärder. Även jordbruksrådgivning är viktig för att hjälpa jordbrukare att införa nya metoder och höja medvetenheten.

Tillgång till moderna maskiner anpassade till baljväxter och andra proteingrödor är en förutsättning för precision i sådd och skörd och bidrar till stabilare avkastning och produktkvalitet. Investeringsstöd genom den gemensamma jordbrukspolitiken spelar en viktig roll. Eftersom dessa grödor ofta odlas på relativt små arealer kan kooperativ underlätta tillgången till specialutrustning genom att kostnaderna delas mellan jordbrukare.

- **Stärka värdekedjor och regional kapacitet för att förbättra marknadens attraktionskraft**

Bättre integration i värdekedjan och generering av efterfrågan är viktiga påtryckningsfaktorer för förändring.

Förslaget om den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 stärker värdekedjan genom att inrätta en särskild sektor för proteingrödor som gör det obligatoriskt att erkänna producenter och branschorganisationer. Detta underlättar kollektiva åtgärder, till exempel säljfrämjande åtgärder och gemensamt utsläppande på marknaden, och innebär att medlemsstaterna måste genomföra sektorsspecifika interventioner för proteingrödor för att stödja investeringar, innovation, marknadsföring, lagring och riskhantering.

Det är viktigt att kvalitet återspeglas i priset och att jordbrukarna får skälig ersättning. De ändringar av den samlade marknadsordningen ⁽³⁷⁾ som för närvarande granskas av medlagstiftarna och är avsedda att stärka förtroendet i hela livsmedels- och foderkedjan kommer att främja ökad användning av avtal mellan jordbrukare och andra berörda parter i värdekedjan för proteingrödor, med målet att minska riskerna vid omställning till dessa grödor genom att göra priserna mer förutsägbara, hitta försäljningsställen och klargöra efterfrågan.

Utöver inkomststöd från den gemensamma jordbrukspolitiken ger integrerad planering och finansiering genom planer för nationellt och regionalt partnerskap möjligheter att hjälpa till att utveckla värdekedjorna genom **investeringar som stärker infrastrukturen samt den lagrings- och bearbetningskapacitet som behövs för att matcha utbud och efterfrågan**. Även Europeiska konkurrenskraftsfonden, som stöder företag och projekt längs hela investeringsresan genom olika sorters stöd (bidrag, återbetalningspliktigt stöd och blandad finansiering), kan spela en viktig roll. En utökad bearbetningskapacitet för proteingrödor i EU skulle till exempel diversifiera

⁽³⁴⁾ Ständiga kommittén för jordbruksforskning, *R&I for alternative protein sources towards strategic autonomy and sustainability in EU protein production*, 6 maj 2026.

⁽³⁵⁾ Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning vad gäller förenkling och förstärkning av kraven på livsmedels- och fodersäkerhet, COM(2025) 1030 final.

⁽³⁶⁾ Mer information finns på sidorna *Thematic networks* och *Advisory networks*.

⁽³⁷⁾ Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning vad gäller förstärkningen av jordbrukarnas ställning i livsmedelsförsörjningskedjan, COM(2024) 577 final.

avsättningsmöjligheterna och stödja en mer territoriell fördelning av animalieproduktionen med mindre miljöpåverkan. Europeiska konkurrenskraftsfonden skulle kunna stödja investeringar i infrastruktur för foder, livsmedel och bioraffinaderier, vilket skulle stärka motståndskraftiga EU-värdekedjor baserade på lokalproducerat protein.

Ett minskat beroende av importerat högproteinfoder medför att oljeväxtfrön, EU:s huvudsakliga inhemska källa till högkvalitativt foderprotein, kan bevaras för användning inom industrin och energiproduktionen. Att driva på användning av biomassa i enlighet med bioekonomistategin kommer att utöka marknadsmöjligheterna ytterligare.

Kommissionen har redan börjat samarbeta med berörda parter för att förbereda för nya möjligheter som skapas av den framtida fleråriga budgetramen. Detta arbete kommer att fortsätta.

Regional utveckling har stor betydelse för hanteringen av strukturella utmaningar i landsbygdsområden och landsbygdsregioner, till exempel tjänster, brist på arbetskraft och vattenbrist. Dessa utmaningar kan hanteras med hjälp av den integrerade planeringen enligt planerna för nationellt och regionalt partnerskap.

- **Förbättrad hållbar användning av gräsmarker och integrering av animalieproduktionen**

Den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 upprätthåller ett starkt stöd för foder inom ramen för en mer territoriell strategi för hantering av gräsmarker och animalieproduktion samt utökar det kopplade inkomststödet till gräs och grovfoder. Genom miljö- och klimatåtgärder inom jordbruket kan medlemsstaterna främja extensiva system, hållbart bete och ökad användning av gräs i foder. Gräsmarkernas roll bör stärkas, eftersom de bidrar till kollager, minskar beroendet av importerat foder och kan bidra till att hantera nedläggningen av jordbruksmark, förlusten av kulturarv och ökningen av naturkatastrofer, i synnerhet skogs- och vegetationsbränder. Utöver bete finns det utrymme för att öka användningen av protein extraherat från gräs för enkelmagade djur.

- **Möjlighet för jordbrukare att få tillgång till koldioxidincitament och naturkrediter**

För att erbjuda ekonomiska incitament för att minska användningen av gödselmedel, en viktig del av handlingsplanen för gödselmedel, utvecklas en certifieringsmetod i enlighet med förordningen om kolupptag och kolinlagrande markanvändning⁽³⁸⁾ som erkännande för kolupptag genom omställning av åkermark till gräsmark, förbättrad gräsmarksdrift och minskade utsläpp av N₂O genom användning av baljväxter. Denna enhetliga ram kommer att ge jordbrukare som odlar proteingrödor tillgång till koldioxidincitament. Vidare innebär den tillkännagivna översynen av additionalitet och tillämpningsområde för förordningen om kolupptag och kolinlagrande markanvändning en möjlighet att skapa fler affärsmöjligheter med kolinlagrande markanvändning för jordbrukare.

I linje med färdplanen för naturkrediter⁽³⁹⁾ skulle strategier med naturkrediter också kunna vara ett sätt att belöna hållbara proteinsystem som bidrar till att bevara, återställa eller förbättra ekosystem, habitat eller biologisk mångfald, inklusive system med betesbaserad djurhållning på permanent gräsmark och baljväxtbaserade system som gynnar biologisk mångfald, till exempel diversifierade växtföljder, samodling eller resurssnål produktion i kombination med landskapselement.

⁽³⁸⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/3012 av den 27 november 2024 om inrättande av en unionsram för certifiering av permanenta kolupptag, kolinlagrande markanvändning och kollagring i produkter, EUT L, 2024/3012, 6.12.2024.

⁽³⁹⁾ Europeiska kommissionen, *Färdplan för naturkrediter*, COM(2025) 374 final.

4.3 Driva på forskning och innovation för att stärka proteinsystemen

- **Investera i innovation avseende grödor och frön för att stärka produktion och motståndskraft**

Unionens ramprogram för forskning och innovation, Horisont 2020 och Horisont Europa, har investerat över 190 miljoner euro i att stödja forskning och innovation avseende proteingrödor, inklusive förädling, samodling, utnyttjande av ekosystemtjänster, bearbetning på gården, värdekedjor och foderproduktion, för att stärka EU:s självförsörjning. Inom ramen för EU-uppdraget ”En giv för den europeiska marken” genomförs även projekt för att utforska proteingrödors roll för förbättring av markhälsan genom levande laboratorier. Ämnet har även tagits upp inom EU-partnerskapet för djurhälsa och djurskydd genom foder och fodertillsatser. Inom EU-partnerskapet för agroekologi hanteras diversifiering av grödor och potentialen hos blandade system. Även inom EU-partnerskapet Biodiversa+ har ämnet tagits upp inom en annan strategi som stöder utveckling av system med fleråriga växter ⁽⁴⁰⁾.

Det behövs riktade investeringar i forskning och innovation för att stärka produktion och användning av proteingrödor. Prioriteringarna omfattar bland annat växtförädling och utveckling av fröer, minskad användning av gödselmedel, skydd av hållbara grödor, diversifiering, och utveckling av värdekedjor, parallellt med forskning om betessystem och foderblandningar baserade på lokala proteiner. Forskning och innovation behövs även vad gäller bearbetningsbarhet, sensorisk kvalitet, näring, smältbarhet och allergiframkallande egenskaper hos proteingrödor som odlas i EU. De stora skillnaderna mellan sorter och odlingsförhållanden innebär att standardisering av kvalitet, riskbedömning och klassificeringsmetoder krävs för att stödja försäljning och en bredare användning. Även lämpliga bearbetningsmetoder och infrastrukturer för livsmedel och foder, inklusive på gården, krävs för att skapa värde.

Investeringar i teknik under utveckling för ett bättre utnyttjande av biomassa genom att låta rester och biprodukter ingå i foder behöver också fortsätta i samarbete med den privata sektorn.

- **Stärka samarbete och kunskapsöverföring mellan aktörer**

Samarbete längs värdekedjan är viktigt för att skala upp innovation. Initiativ som det europeiska innovationspartnerskapet för produktivitet och hållbarhet inom jordbruket och EU:s nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken stöder kunskapsutbyte, samarbetsprojekt och bästa praxis, samtidigt som sammankoppling av forskning och innovation med rådgivningstjänster säkerställer en effektiv överföring till jordbrukare. Genom projekt med många berörda parter, tematiska aktiviteter och nätverksinitiativ kommer dessa plattformar att fortsätta att främja bästa praxis för proteingrödor och sprida relevanta resultat från projekt som genomförs på medlemsstatsnivå. Deras verksamhet kommer även att bidra till särskilda proteindialoger med medlemsstaterna och bidra till de årliga livsmedelsdialogerna. Sammanhållningspolitiken för forskning och innovation erbjuder ytterligare ett verktyg för att stödja innovation, och flera regioner har fastställt relevanta prioriteringar i sina strategier för smart specialisering ⁽⁴¹⁾.

En övergripande strategi för forskning och innovation behövs för att fördjupa den vetenskapliga kunskapen och fylla kunskapsluckorna samtidigt som en effektiv samverkan mellan olika discipliner

⁽⁴⁰⁾ Mer information finns på [Biodiversa+](#).

⁽⁴¹⁾ Partnerskapen inom ramen för strategierna för smart specialisering och instrumentet för interregionala innovationsinvesteringar stärker redan regionalt samarbete, tekniköverföring och industriell uppskalning i hela Europa. Partnerskapen sammanför regioner som är intresserade av nya värdekedjor. Två exempel är ”High Tech Farming” och ”Ingredients for the Bioeconomy (I4BE)”. Instrumentet stöder interregionala samarbeten och hjälper regioner att omvandla forsknings- och pilotprojekt till faktiska ekonomiska möjligheter, till exempel utveckling av en ny gränsöverskridande värdekedja för biogödselmedel och bioekonomilösningar.

säkerställs ⁽⁴²⁾. Fortsatt finansiering av forskning och innovation behövs för att stärka konkurrenskraften, hållbarheten och motståndskraften för växtproteiner och alternativa proteiner, med stöd av den framtida Europeiska konkurrenskraftsfonden och nästa Horisont Europa. Den kommande strategin för forskning och innovation inom jordbruk, skogsbruk, landsbygdsområden och livsmedelssystem kommer att vägleda framtida investeringar i ny kunskap, nya metoder och nya verktyg för proteinsektorerna. På längre sikt kommer fortsatt arbete inom områden som växtskydd, växtförädling och den biobaserade bioekonomin, där forskningsorganisationer och näringslivet samverkar, att bidra till att forskningsresultat får ett större genomslag i praktiken.

4.4 Förbättra motståndskraften, konkurrenskraften och beredskapen hos proteinsystemet i EU

Motståndskraften och konkurrenskraften hos proteinsystemet i EU är nära kopplade till effektivitet inom foderproduktion och förädling samt till innovation, områden där EU är en teknisk ledare, genom att de

- gör djurhållningssystem effektivare,
- optimerar utfodringsstrategier,
- skapar incitament för regionalt och lokalt foder,
- diversifierar importen och samtidigt harmonisera hållbarhetsstandarderna,
- stöder inhemsk produktion av foderråvaror och fodertillsatser,
- säkerställer beredskap och beredskapsplanering.

• Anpassning av djurhållningssystem för att prioritera lokala resurser

Potentialen för optimering av efterfrågan på foder finns i en bättre matchning av animalieproduktionen med regional och lokal foderproduktion. Den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 bygger på den nuvarande gemensamma jordbrukspolitiken och ger medlemsstaterna möjlighet att ytterligare stödja diversifiering av animalieproduktionen, bland annat genom extensifiering, och åtgärder för att uppmuntra **ökad användning av regionalt och lokalt producerade växtproteiner**. Det sker genom instrument som arealbaserat inkomststöd, särskilt för blandjordbruk, och ökat kopplat inkomststöd för jordbrukare som kombinerar växtodling med animalieproduktion. För områden med nitrutförorening har kommissionen föreslagit att medlemsstaterna ska vara skyldiga att stödja jordbrukare som vill extensifiera sina djurhållningssystem eller diversifiera sin verksamhet, och även inom ramen för de nya miljö- och klimatåtgärderna inom jordbruket kommer de att ge stöd för extensifiering av djurhållningssystem, till exempel genom frivilliga förvaltningsåtaganden eller genom det nya övergångsstödet. Detta gör det möjligt att utnyttja marginalmarker bättre för idisslare. För enkelmagade djur finns samtidigt möjligheter att i större utsträckning använda härledda produkter från livsmedel i enlighet med relevanta bestämmelser i unionslagstiftningen om foder, animaliska biprodukter, transmissibel spongiform encefalopati (TSE) och bearbetning av biobränslen. En sådan användning bidrar till att minska de växthusgasutsläpp som är kopplade till foderproduktionen och konkurrensen om markanvändningen.

Enligt strategin för djurhållning kommer även optimering av besättningssammansättningen och affärsmodellerna i linje med tillgängliga naturresurser på regional nivå samt diversifiering av inkomsten för berörda djuruppfödare genom mervärdet av bearbetning att bidra till att minska EU:s beroende av importerat växtbaserat protein.

⁽⁴²⁾ Ständiga kommittén för jordbruksforskning, [R&I for alternative protein sources towards strategic autonomy and sustainability in EU protein production](#), 6 maj 2026.

- **Lokal foderproduktion**

EU:s minskade importberoende måste åtföljas av insatser för att sänka kostnaderna för den europeiska foderproduktionen. Om europeiska, regionala eller lokala alternativ som ersätter importerat proteinfoder är dyrare kan det öka kostnaderna för djuruppfödare. Offentligt stöd kan bidra till att utveckla motståndskraftiga värdekedjor för foder, men kostnaderna måste täckas utan att undergräva konkurrenskraften. I strategin för djurhållning anges en väg som stöd för denna omställning som skulle tillåta tydlig konsumentidentifiering genom frivillig märkning och korta leveranskedjor.

I led före djuruppfödarna är utökad regional bearbetning och lagringskapacitet viktiga för att öka användningen av lokalt foder. Investeringsinstrument inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken kan redan stödja jordbrukare och producentorganisationer med att utveckla sådan regional infrastruktur för bearbetning och lagring, till exempel torkenheter, bioraffinaderier eller logistikplattformar. Den framtida Europeiska konkurrenskraftsfonden kan bidra ytterligare till detta mål genom att öka investeringar som syftar till att förbättra konkurrenskraft och motståndskraft.

Medlemsstaterna rekommenderas övervaka användningen av lokalt foder för att ge vägledning för politik och följa framstegen ⁽⁴³⁾. Vidare kommer kommissionen att överväga utveckling av **frivillig märkning eller frivilliga förbehållna begrepp** som visar ursprunget för det foder som används för att framställa produkten.

- **Optimera utfodringsstrategierna för olika typer av djur**

Idisslare kan födas upp på gräs och bidra till att bevara gräsmarker, medan enkelmagade djur kan utfodras med rester och härledda produkter från bearbetning av livsmedel och jordbruksprodukter som annars skulle gå till spillo. Utfodringsstrategier är utformade för att tillgodose föränderliga näringsbehov som matchar genetisk förbättring samt krav på djurs hälsa och välbefinnande. Det finns dock ingen enskild lösning som skulle gå att tillämpa på alla produktionssystem, alla djur och alla regioner. Optimering av utfodringsstrategier skulle ändå kunna minska EU:s beroende av importerat växtbaserat protein och samtidigt skapa värdekedjor för EU-odlade proteiner och förbättra hållbarheten.

Eftersom ingen enskild strategi lämpar sig för alla system eller regioner spelar foderproducenterna en viktig roll för att tillgodose djurens näringsbehov, tillgången på ingredienser, priserna och hållbarheten. När de skapar foderblandningar med ett brett urval av lokala eller importerade foderråvaror och fodertillsatser för optimala uppfödningresultat anpassar de sig till miljömässiga, regleringsmässiga och marknadsmässiga begränsningar. Denna roll är särskilt viktig eftersom foderblandningar utgör en betydande andel av den totala efterfrågan på foder, och fodret är den ekonomiskt viktigaste insatsvaran vid animalieproduktion.

Att främja en cirkulär bioekonomi med användning av före detta livsmedel, biprodukter och härledda produkter från livsmedelsproduktion som foder stöder cirkulära bioekonomiska mål genom att minska avfall, ta vara på näringsämnen och ge ekonomiska och miljömässiga fördelar. EU-politiken uppmuntrar medlemsstaterna att prioritera säker användning av foder framför mer lågvärdiga alternativ som biobränslen, kompostering, biogas, förbränning eller deponering, förutsatt att alla relevanta fodersäkerhetskrav och andra rättsliga krav uppfylls. Cirkulärt foder kan även handla om att överväga nya källor till foder, till exempel protein från insekter.

- **Diversifiera importen och samtidigt harmonisera hållbarhetsstandarderna**

Denna plan innehåller konkreta steg för att göra EU-produktionen mer oberoende, men under tiden kan diversifiering av importen bidra till att minska riskerna med beroende. De befintliga (och framtida) frihandelsavtal som EU ingår med olika handelspartner ger underlag för diversifiering av både import

⁽⁴³⁾ Europeiska miljöbyrån, *Protein diversification in Europe: risks and opportunities for sustainable food systems* (inte översatt till svenska), 22 juni 2026.

och export. Beroendet av import av foderprotein från länder utanför EU kommer troligen att kvarstå i framtiden. Mot bakgrund av att sojabönor och sojamjöl redan omfattas av tullfrihet och att utbudet är koncentrerat till ett begränsat antal ursprungsländer bidrar de frihandelsavtal som EU har ingått med länder utanför EU till att befästa denna ordning och samtidigt diversifiera EU:s försörjning av sojabönor. EU kommer att använda sin diplomati inom jordbruks- och livsmedelsområdet för att diversifiera leverantörskedjor ytterligare och öppna nya försörjningskorridorer.

Ukraina är både grannland till EU och kandidatland och skulle kunna bidra till att minska EU:s proteinunderskott och öka flexibiliteten genom samarbete inriktat på att harmonisera produktionsstandarderna, särskilt för sojabönor. EU kommer att samarbeta med Ukraina inom områden där det gynnar båda parter, bland annat produktion av sojabönor, samtidigt som lika villkor och rättvis konkurrens säkerställs.

Vad gäller bättre harmonisering av produktionsstandarder har flera åtgärder redan vidtagits.

Genom visionen för jordbruk och livsmedel har kommissionen åtagit sig att säkerställa att farliga bekämpningsmedel som är förbjudna i EU inte återinförs genom import. Som komplement till tidigare initiativ⁽⁴⁴⁾ har kommissionen lagt fram ett omnibusförslag för livsmedel och foder och kommer att genomföra en konsekvensbedömning av möjligheten att harmonisera produktionsstandarder för importerade produkter.

Proteinproduktion kan ha betydande konsekvenser för markanvändning. Dessa betänkligheter tas upp i den europeiska lagstiftningsramen, inklusive EU:s avskogningsförordning⁽⁴⁵⁾ och ramen för indirekt ändring av markanvändning⁽⁴⁶⁾. De kan dock medföra konsekvenser i värdekedjan för både jordbrukare och handlare, och kräver särskild uppmärksamhet.

- **Utveckla inhemsk produktion av foderråvaror och fodertillsatser**

Förändringar av proteinkällor och kosthållningar för djur kräver lämpliga fodertillsatser. Användning av aminosyror i foder är för närvarande den mest kostnadseffektiva lösningen för att minska EU:s stora beroende av import av sojabönor, samtidigt som det minskar kväveutsläppen och stöder djurhälsa och djurskydd. Minskad tillgång på marknaden till essentiella aminosyror (särskilt lysin och metionin) skulle leda till större import av sojabönor från länder utanför EU och ökade utsläpp av kväve till miljön. Likaledes är fodertillskott i form av tillräckliga mängder vitaminer en förutsättning för djurs hälsa och välbefinnande, och för optimering av resultaten i alla befintliga djurhållningssystem. Det kan räcka med brist på en enda vitamin för att det ska påverka de zootekniska resultaten och därmed påverka konkurrenskraften hos EU:s animalieproduktion och potentiellt undergräva EU:s livsmedelsberoende.

EU är i betydande grad beroende av länder utanför EU, särskilt i Östasien, för nästan alla vitaminer och aminosyror som behövs för utfodringen av djur.

EU:s beroende av importerade vitaminer och aminosyror utgör därför allvarliga försörjningsrisker. Kommissionen kommer att samarbeta med medlemsstaterna för att åtgärda dessa svagheter **genom att skydda och stödja sin industriella kapacitet genom konkurrenskraft och handelsverktyg** och samtidigt fortsätta att **utforska potentialen att flytta hem produktionen genom följande åtgärder:**

⁽⁴⁴⁾ Genom kommissionens förordning (EU) 2023/334 av den 2 februari 2023 har gränsvärdena för neonicotinoiderna klotianidin och tiametoxam sänkts till den analytiska bestämningsgränsen för att skydda bin och pollinatörer.

⁽⁴⁵⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1115 av den 31 maj 2023 om tillhandahållande på unionsmarknaden och export från unionen av vissa råvaror och produkter som är förknippade med avskogning och skogsförstörelse, EUT L 150, 9.6.2023, s. 206.

⁽⁴⁶⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor, EUT L 328, 21.12.2018, s. 82.

- **Genomföra en studie för att bedöma omfattningen av EU:s beroenden och potentialen att minska dem.**
- Utforska möjligheterna att med hjälp av den framtida Europeiska konkurrenskraftsfonden skala upp projekt och erbjuda incitament för EU-aktörer att fullt ut utnyttja befintlig produktionskapacitet för fodertillsatser/vitaminer för att säkerställa kontinuerlig drift och/eller att investera i ny kapacitet.
- **Fortsätta att förenkla reglerna för fodertillsatser** för att ge förutsättningar för innovation och marknadstillgång inom ramen för omnibusförslaget för livsmedel och foder.
- Förbättra **övervakningen av sårbarheter och identifieringen av kritiska risker** i samband med foderråvaror/fodertillsatser och utveckla relevanta beredskapsalternativ. Efter Niinistörapporten ⁽⁴⁷⁾ antog kommissionen EU:s strategi för en beredskapsunion ⁽⁴⁸⁾ med målet att bland annat stärka motståndskraften hos centrala samhällsfunktioner såsom livsmedelssäkerhet.
- I detta sammanhang kommer **kommissionen att fortsätta att fokusera särskilt på beroenden av livsmedels- och fodertillsatser inom den europeiska mekanismen för beredskap och insatser vid livsmedelsförsörjningskriser** och kommer att reflektera kring olika verktyg, bland annat de som rör **kritiska material med avseende på öppenhet på marknaden, lagring, gemensam upphandling eller andra instrument**, för att öka motståndskraften mot yttre chocker och stabilisera både tillgång och överkomliga priser.

4.5 Stärka värdekedjorna för protein i EU genom att förbättra marknadens attraktionskraft, skapa incitament för efterfrågan och främja lokala lösningar

- | |
|--|
| <ul style="list-style-type: none"> - Stödja diversifierade kosthållningar. - Utnyttja olika verktyg på nationell nivå och EU-nivå för att stimulera efterfrågan. - Säkerställa ansvar och samarbete längs hela värdekedjan. |
|--|

• Stödja diversifierade kosthållningar för att stärka systemets motståndskraft

EU:s system för jordbruksbaserade livsmedel erbjuder ett brett urval av säkra livsmedel av hög kvalitet. Det finns utrymme för många olika kosthållningar beroende på individuella behov och preferenser, bland annat med olika källor till växtbaserade proteiner och hållbart producerade animaliska produkter. Om inhemska växtbaserade proteiner gjordes mer tillgängliga och överkomliga skulle det ge konsumenterna fler valmöjligheter. Varierade och mer balanserade kosthållningar skulle i sin tur göra det lättare att bygga upp livskraftiga värdekedjor för växtbaserade produkter och territoriellt integrerade animaliska produkter, förbättra folkhälsan och bidra till EU:s klimat- och miljömål ⁽⁴⁹⁾.

Konsumenternas livsmedelsval formas av den livsmedelsmiljö de befinner sig i. Denna styrs i hög grad av priser och privata aktörer, men påverkas också av den offentliga politiken. Nationella politiska verktyg som skatter, utbildning, kostriktlinjer och information om hälsa, klimat, miljö och sociala effekter kan stödja hälsosammare och mer varierade kosthållningar. Exempel på andra drivkrafter för offentliga och privata aktörer är priser, tillgänglighet, offentliga storkök, produktsammansättning och

⁽⁴⁷⁾ Särskilda rådgivaren Sauli Niinistö, *Report: Safer Together – Strengthening Europe’s Civilian and Military Preparedness and Readiness* (inte översatt till svenska), 30 oktober 2024.

⁽⁴⁸⁾ Europeiska kommissionen, *EU:s strategi för en beredskapsunion*, JOIN(2025) 130 final.

⁽⁴⁹⁾ Europeiska kommissionen: Gemensamma forskningscentrumet, *Closing the EU protein gap – drivers, synergies and trade-offs* (inte översatt till svenska), 2024.

konsumentinformation, bland annat märkning och reklam, enligt kommissionens plan för hjärt-kärlhälsa.

- **Mobilisering av olika EU-verktyg och nationella verktyg för att stimulera efterfrågan**

Utöver nationell politik har också EU-politik stor betydelse. I linje med kommissionens rapport om handelsnormer för torkade baljväxter och sojaböner **omfattar förslaget om den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2027 införande av normer för proteingrödor, för att konsumenterna ska få bättre information om produktens ursprung.** Dessa normer kan främja växtbaserad konsumtion och stödja EU-kampanjer som lyfter den hälso- och hållbarhetsfrämjande nyttan med baljväxter.

Kommission kommer att höja medvetenheten om möjligheter med baljväxter i sitt årliga arbetsprogram för säljfrämjande åtgärder och kommer att ta med dessa produkter i den kommande ”Köp europeiskt”-kampanjen.

Vid offentlig upphandling av livsmedel kan man driva på motståndskraft och hållbarhet genom att stödja nya leveranskedjor, säkerställa efterfrågan på hållbara produkter och påverka konsumtionsmönster. Visionen för jordbruk och livsmedel omfattar ett förslag om att stärka den offentliga upphandlingens roll. Det nämns där att offentlig upphandling bör följa principen om ”bäst valuta för pengarna” för att belöna kvalitets- och hållbarhetsinsatser. Lokal produktion av växtbaserade produkter, särskilt baljväxter, ligger väl i linje med dessa mål och förväntas dra nytta av denna strategi.

EU:s skolprogram⁽⁵⁰⁾ (som stöder distribution av mjölk, frukt och grönsaker till miljontals skolbarn) kan ge ytterligare stöd för hållbar och motståndskraftig konsumtion genom att höja barns medvetenhet genom utbildningsåtgärder om nyttan med baljväxter och låta dem bekanta sig med deras smak.

- **Harmonisera priser och beskattning för att återspegla kostnaderna för hållbarhet och motståndskraft**

Priserna påverkar konsumenternas val starkt och kan driva på en omläggning till andra kosthållningar. Detta omfattar även initiativ i detaljhandeln för en prissättning som bättre återspeglar de verkliga kostnaderna för hållbara och motståndskraftiga livsmedel, med stöd av lämplig märkning. Utöver prissättning spelar detaljhandeln och livsmedelsindustrin en viktig roll genom att erbjuda alternativ för diversifierade kosthållningar och främja mer hållbara alternativ.

Genom att utforma en lämplig skattepolitik kan medlemsstaterna bidra till omställningen till ett motståndskraftigt livsmedelssystem.

En övergång till mer livsmedels- och foderprodukter av proteingrödor är inte direkt berättigande för hållbarhetsavtalen enligt artikel 210a i förordningen om en samlad marknadsordning, men jordbrukare och andra berörda parter i värdekedjan kan överväga att i hållbarhetsavtal inkludera initiativ för att uppnå berättigande hållbarhetsmål, till exempel minska förluster och användning av kväve, förbättra den biologiska mångfalden och andra relaterade mål.

4.6 Cirkularitet som affärsmöjlighet

- **Biobränslen**

Den inhemska produktionen av grödor med hög proteinhalt minskar inte bara beroendet av proteinimport utan medför också värdefulla härledda produkter som kan användas som livsmedel eller foder samt vid produktionen av biobränsle, vilket bidrar till EU:s motståndskraft i både livsmedels- och fodersektorn och energisektorn. Kommissionen **kommer i granskningen av ramen för förnybara energikällor efter 2030 att bedöma hur produktionen av inhemska hållbara biobränslen,**

⁽⁵⁰⁾ Artiklarna 22–25 samt bilaga V till förordningen om en samlad marknadsordning.

proteingrödor och foderråvaror kan ökas för att stödja unionens strategiska oberoende och motståndskraft, och därigenom återspegla dessa mål i den övergripande politiska ramen.

- **Tillämpning av bioekonomi**

Integrering av det bioekonomiska perspektivet är viktigt för en hållbar resursanvändning och för att utnyttja den fulla potentialen hos EU:s proteinkällor, i linje med en effektiv användning av biomassa för tillämpningar med högt värde i enlighet med bioekonomistategin. För att identifiera områden där resursanvändningen skulle kunna förbättras främjar bioekonomistategin förbättrad övervakning av flödena av biomassa för att öka transparensen inom olika sektorer där biomassa används som livsmedel, foder, gödselmedel, för energiproduktion och för andra industriella användningar. Initiativ som det gemensamma företaget för ett cirkulärt, biobaserat Europa och dess arbetsgrupp om primärproducenter spelar också en viktig roll för att driva på bioekonomin.

Kommissionen kommer att arbeta för att **ta fram en balansräkning för biomassa** för att fylla dataluckor om tillgängligheten på härledda produkter och kommer att ge medlemsstaterna stöd med att upprätta harmoniserade balansräkningar för foder- och livsmedelsprotein.

5. Slutsatser

Det stora beroendet av importerat högproteinfoder i proteinsystemet i EU återspeglar en uppsättning sinsemellan kopplade utmaningar, bland annat underutvecklade värdekedjor för proteingrödor, import av vitaminer och aminosyror, otillräcklig konkurrenskraft, begränsad tillgång på mark, miljöbelastning, vissa djurhållningssystem beroende av importerat foder, konsumtionsmönster och hinder för genomslag för alternativa proteiner.

För att hantera dessa utmaningar kombinerar planen samordnade och systemiska åtgärder inom utbud av och efterfrågan på foder och livsmedel. Den stärker EU-produktionen genom att skapa incitament för proteingrödor genom den gemensamma jordbrukspolitikens verktyg och utvecklar motståndskraftiga värdekedjor som stöds av bearbetningsinfrastruktur, ökad användning av avtal och riktade investeringar. Samtidigt främjar den diversifiering av import samt effektivare och lokalt baserade djurhållningssystem, inklusive extensifiering baserad på gräsmark, optimerade utfodringsstrategier som bygger på lokalproducerat foder, med stöd av infrastruktur, marknadsstimulerande åtgärder och inhemsk produktion av foderråvaror.

Parallellt stimulerar planen efterfrågan genom mer diversifierade kosthållningar, förbättrad livsmedelsmiljö, offentlig upphandling, märkning och medvetandehöjande åtgärder, samtidigt som forskning och innovation avseende grödor, alternativa proteiner, bioekonomi och cirkulära lösningar främjas. Dessa åtgärder stöds av en starkare politisk samordning, anpassning till miljömål samt förbättrad övervakning och dialog, för att säkerställa en övergång av hela systemet till ett mer motståndskraftigt, hållbart och konkurrenskraftigt proteinsystem i EU.

Unga jordbrukare med entreprenörsanda och anpassningsförmåga är ofta tidiga med att börja använda ny teknik, hållbara metoder och diversifierade affärsmodeller, och de spelar en viktig roll genom att ta vara på möjligheter i samband med omställningen till ett hållbart och motståndskraftigt system för utbud av och efterfrågan på protein.

Genom en stödjande politisk miljö parallellt med specialinriktad innovation kan EU skynda på genomslaget för hållbara metoder och gå vidare mot **följande riktvärden till 2035** för att säkerställa att andelen protein från oljeväxtfrön och proteingrödor som har sitt ursprung i EU och används som foder i EU (25,8 % år 2025) uppgår till 35 % år 2035.

BILAGA: Nyckelåtgärder

1. Utveckla värdekedjor för proteingrödor i Europa och stärka jordbrukarnas ställning

Id	Åtgärder
1.1	Övervaka användningen av lokalt foder.
1.2	Fastställa ett referensvärde på EU-nivå för att övervaka EU:s övergripande strategiska oberoende när det gäller protein.
1.3	Tillämpa standarder för ursprungsmärkning för saluföring av proteingrödor.
1.4	Förbättra genomslaget av hållbarhetskriterier vid offentlig upphandling av livsmedel, livsmedelstjänster och varuautomater.

2. Förbättra kunskapen om EU:s självförsörjning av protein

Id	Åtgärder
2.1	Inleda EU-proteindialoger med medlemsstaterna om genomförande av EU:s proteinplan.
2.2	Genomföra en studie för att bedöma omfattningen av EU:s beroenden och potentialen att minska dem.
2.3	Utfärda vägledning om harmoniserade nationella balansräkningar för foder- och livsmedelsprotein.

3. Skapa incitament för EU-värdekedjan för protein

Id	Åtgärder
3.1	Utforska vägar för att investera i lagrings- och bearbetningsanläggningar för att utveckla motståndskraftiga värdekedjor för foder som bygger på lokalproducerade foderråvaror med hög proteinhalt inom ramen för planerna för nationellt och regionalt partnerskap och Europeiska konkurrenskraftsfonden.
3.2	Underlätta framtagning av frivillig märkning eller frivilliga förbehållna begrepp som intygar att djurhållningsprodukter produceras enbart med användning av foder producerat i EU eller nationellt, regionalt eller lokalt i samarbete med viktiga berörda parter i leverantörskedjan.
3.3	Höja medvetenheten om finansieringsmöjligheter för EU-marknadsföringskampanjer som lyfter den hälso- och hållbarhetsfrämjande nyttan med baljväxter.
3.4	Höja medvetenheten om baljväxter inom utbildningsinstitutioner via skolprogrammet för att barnen ska få bekanta sig med deras smak och utseende och inse deras näringsmässiga fördelar.
3.5	Medlemsstaterna ska överväga att införa skattepolitik som förbättrar konsumenternas tillgång till motståndskraftiga livsmedel till överkomliga priser.

4. Förbättra konkurrenskraften hos EU:s proteingrödor och alternativa protein

Id	Åtgärder
4.1	Utveckla certifieringsmetoder för jordbruk och trädjordbruk på mineraljordar, inklusive metoder som minskar direkta och indirekta utsläpp av N ₂ O från brukad jordbruksmark genom användning av proteingrödor, i enlighet med förordningen om kolupptag och kolinlagrande markanvändning.
4.2	Strategi för forskning och innovation inom jordbruk, skogsbruk, landsbygdsområden och livsmedelssystem. Finansiera forskning och innovation för att främja konkurrenskraft, hållbarhet och motståndskraft hos proteingrödor och alternativa proteiner.

4.3	Dela kunskap och utbyta bästa praxis om självförsörjning med lokalt foder och produktion, bearbetning och tillvaratagande av proteingrödor genom EU:s nätverk för den gemensamma jordbrukspolitiken.
------------	--

5. Utnyttja partnerskap i det europeiska grannskapet

Id	Åtgärder
5.1	Främja samarbete med Ukraina som kandidatland för EU-medlemskap för att diversifiera försörjningen med proteingrödor samtidigt som produktionsstandarderna, inklusive Global Gateway, harmoniseras.